Prèvia

La comarca del Baix Llobregat té diversos municipis amb Taules de Salut Mental en marxa, algunes des de fa ja molts anys i d'altres de creació més recent, totes elles concentrades al sud de la comarca i majoritàriament en els municipis més grans. Tot i això, resten molts municipis sense aquest espai i, alhora, existeix un Grup impulsor de salut mental del Baix Llobregat.

Davant aquest escenari, des del Consell Comarcal i Salut Mental Catalunya es van posar d'acord per organitzar conjuntament una trobada de les Taules i d'aquells agents de la comarca per tal d'intercanviar informació i reptes en aquest sentit.

Objectiu de la trobada

La jornada va tenir com a objectiu promocionar les Taules de Salut Mental de la comarca i reflexionar com a comarca respecte com treballar la salut mental en l'àmbit territorial des del model de les Taules de Salut Mental. S'adreçava a càrrecs electes i personal tècnic dels ajuntaments del Baix Llobregat, així com a entitats de l'àmbit de la salut mental de la comarca.

1a part de la jornada oberta a tothom (més de 40 assistents)

Treball conjunt des dels municipis. Experiències, èxits, reptes i dificultats de les Taules que ja funcionen a la comarca.

Benvinguda

Gina Pol, consellera comarcal de Salut, va donar la benvinguda a les persones assistents remarcant el fet que algunes de les Taules de Salut Mental del Baix Llobregat ja tenen deu anys d'història i animant les poblacions que encara no en tenen per avançar en aquest sentit amb la fórmula més adequada a cada territori.

Marta Poll, directora de Salut Mental Catalunya, va agrair l'interès a compartir un espai de reflexió sobre els reptes que tenim en l'àmbit local en salut mental i va destacar la importància del treball col·laboratiu. Un repte en el qual és essencial conèixer el potencial de la comunitat i dissenyar propostes realistes.

Iolanda Moragues, cap del Servei d'atenció a la dependència i vulnerabilitat social de l'Àrea de Sostenibilitat Social, Cicle de vida i Comunitat de la Diputació de Barcelona, va lloar la feina de les Taules que, encaixa perfectament amb la seva tasca de potenciar els municipis i donar-los eines per millorar la vida de la seva ciutadania.

Presentació de les Taules de Salut Mental d'arreu de Catalunya

Elisenda Ferrer, coordinadora del programa d'impuls i acompanyament a les Taules des de Salut Mental Catalunya, va recordar els inicis de les Taules de Salut Mental que van néixer l'any 2004 a Sant Adrià del Besòs, quan aquest municipi se'ls va ocórrer posar en una mateixa taula els implicats en salut mental del seu territori amb una visió molt àmplia. Des de Salut Mental Catalunya es va engegar el programa d'impuls i acompanyament a les Taules per fer-les créixer i dinamitzar arreu del país. Avui ja en són 44 a Catalunya i hi ha alguns territoris que estan treballant per a la creació de noves Taules.

En el mapa de les Taules del país es pot veure la variabilitat d'organització dels diferents territoris.

Mapa de les Taules de Salut Mental a Catalunya (2024)

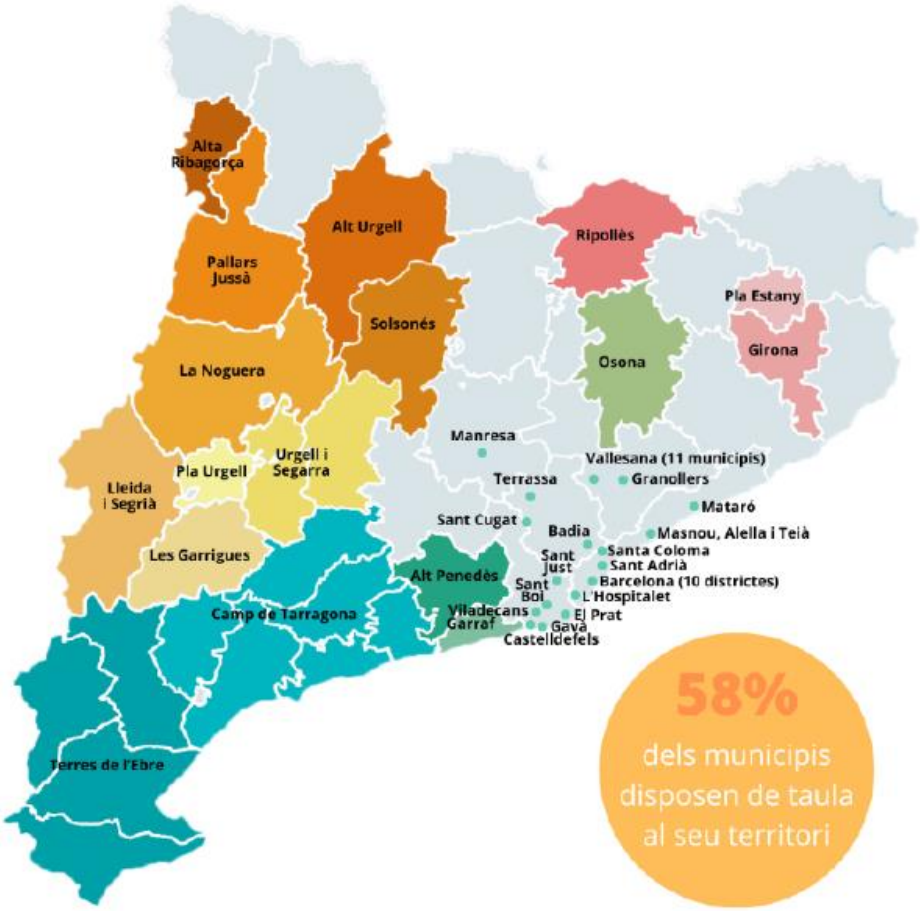

Al web de Salut Mental Catalunya hi ha molta informació sobre les Taules de Salut Mental:
https://www.salutmental.org/que-fem/defensa-de-drets-smc/taules-de-salut-mental/

Presentació de les Taules del Baix Llobregat

Les representants de les diverses Taules de Salut Mental en funcionament de la comarca, van parlar dels seus èxits, dificultats i reptes:

- **Isabel Cabré**, coordinadora de la Taula de Castelldefels

Taula de Salut Mental de Castelldefels
Any de creació de la Taula: Setembre 2022
Èxits obtinguts:

- 30 entitats i serveis, i 11 àrees de l'ajuntament implicades.
- Participació de la primera persona en tots els espais de decisió i organització.
- Creació de 5 grups de treball:
- Guia de recursos, de tots els serveis i recursos de salut mental del territori.
- Dia Mundial de la Salut Mental 2023: organització d'activitats.
- Prevenció del suïcidi: publicació de recursos al web de l'ajuntament, entrevistes a la ràdio, jornada formativa "*Abordatge i desafiaments del suïcidi*" dirigida a professionals de la policia local de Castelldefels, Gavà, Begues i Viladecans, als mossos d'esquadra i al Sistema d'Emergències Mèdiques (SEM) de Catalunya.
- Atenció a la salut mental juvenil: creació d'un formulari per conèixer les necessitats de la població jove de 12 a 30 anys.
- Atenció a les persones cuidadores: preparació de tallers, taula rodona i podcast dirigit a persones cuidadores i professionals d'aquest àmbit.
- En general, ha millorat la coordinació entre els diferents serveis, entitats i l'Ajuntament, així com el coneixement mutu de recursos que faciliten la derivació.

Dificultats en el camí:

- Dificultat per aterrar les propostes d'acció.
- En els inicis, dificultat per saber quins agents convidar a participar a la Taula.
- El temps de dedicació a la feina de la pròpia Taular i els diferents ritmes i dedicació.
- Equilibrar la participació i coneixements experts entre 1rs persones i professionals.
- Desplaçar els interessos propis per dedicar-se al treball col·laboratiu.

Reptes de futur:

- Explorar la participació d'entitats de caire social i comunitari que treballen o tenen projectes relacionats amb el benestar emocional i la salut mental de la comunitat.
- Consolidar el Grup Motor creat recentment.
- Complir amb el pla de treball validat a la reunió plenària del gener de 2024.
- Aconseguir el suport de la Diputació de Barcelona per realitzar una diagnosi en l'àmbit de la salut mental a Castelldefels.
- Explorar bones pràctiques de Taules d'altres municipis per estudiar la possibilitat d'incorporar-les a la nostra.

- **Cristian Vinagre**, secretaria tècnic de la Taula del Prat

Taula de Salut Mental Comunitària del Prat de Llobregat
Any de creació de la Taula: 2018

Èxits obtinguts:
- Creació de la Xarxa de Proximitat per atendre a persones amb elevades vulnerabilitats.
- Canvi de mirada cap a la promoció de la salut mental comunitària.

Dificultats en el camí:
- La voluntarietat en la participació: inversió de temps i dificultats d'agenda.
- Pressupostària: dotació de recursos econòmics.

Reptes de futur:
- Consolidar els grup de treball i poder realitzar accions concretes.
- Participació de primeres persones i familiars.

- **Laia Navarro**, coordinadora de la Taula de Gavà

Taula de Salut Mental de GAVÀ
Any de creació de la Taula: 2022

Èxits obtinguts:
- Creació d'un espai de trobada en relació a la Salut Mental entre els diferents agents del territori.
- Elaboració d'una exposició explicativa de la taula de Salut Mental.
- Creació d'una comissió per celebrar el Dia Mundial de la Salut Mental.
- Creació d'una comissió per elaborar una guia de recursos.
- Creació d'una comissió per generar accions preventives de 0 a 18 anys.

Dificultats en el camí:
- No tots els agents de la taula s'impliquen en el mateix grau i es veu una forta diferència entre els membres que són de l'Ajuntament i els que no ho són.
- Falta generar una mirada conjunta entre els membres de la taula.

Reptes de futur:
- Posar la mirada a la gent gran i la Salut Mental.
- Treballar l'àmbit de drogues.
- Créixer com a taula amb més agents implicats i més comissions.

- **Núria Boquera**, coordinadora de la Taula de Sant Just Desvern

Taula de Salut Mental de Sant Just Desvern
Any de creació de la Taula: abril 2019

Èxits obtinguts:
- Coordinació i si s'escau derivació directa CSMIJ a través d'Enllaç.
- Passis COVID 19.
- Incorporació del Programa EDUCA St. Joan de Déu en la guia d'activitats educatives.
- Participació en el Pla de Salut de Sant Just Desvern.
- Moció d'adhesió i suport al Grup Impulsor Salut Mental Comunitària.
- Incorporació de 1ª persona en la TSM.
- Pla Local Antiestigma (en marxa).
- Reserva d'un pis d'habitatge social per a SM.
- Municipi Satèl·lit del Programa Ocell de Foc.

Dificultats en el camí:
- COVID 19.
- Manca de recursos i serveis.
- Dificultat per la trobada i la reflexió (manca de temps).

Reptes de futur:
- Posar en marxa el Pla Local Antiestigma.
- Elaborar el programa del Dia Mundial de la SM.
- Engegar una nova edició del GAM 2024. Nou model.

- **Rosé Soler**, coordinadora de la Taula de Sant Boi[1]

Taula de Salut Mental de Sant Boi de Llobregat
Any de creació de la Taula: 2016

Èxits obtinguts: Diagnosi de salut mental del municipi.
- Guia de serveis públics per a la salut mental i el benestar emocional del municipi.
- Pla d'acció de salut mental.
- Pla de prevenció de la conducta suïcida.

Dificultats en el camí:
- La metodologia col·laborativa implica un allargament en els processos d'execució i d'oferiment dels resultats a curt termini.
- Dificultat en el trasllat de tota la informació als membres dels serveis i entitats per part dels participants a la Taula.
- Necessitat d'una assistència tècnica especialitzada per coordinar la Taula.

Reptes de futur: (que es planteja la Taula, objectius del 2024-2025).
- Unificar els dos plans i incorporar-los al pla de salut local 2024-2030.
- Treballar i consolidar la prescripció social com a eina de recursos a oferir a la ciutadania.
- Mantenir el nivell d'interès, participació i implicació de les institucions, entitats i serveis en la Taula.

[1] Sant Boi va utilizar una presentación disponible a l'annex.

- **Beatriu Priu**, coordinadora de la Taula de Viladecans

Taula de Salut Mental de Viladecans
Any de creació de la Taula: 2022

Èxits obtinguts:

- Guia de recursos de SM de la ciutat per a professionals. Guia viva que es va actualitzant i millorant els protocols de derivació entre tots els professionals implicats.
- Guia de recursos de SM per a la ciutadania, per conèixer els recursos que hi ha a la ciutat i facilitar l'accés a la ciutadania.
- Subcomissions per franges d'edat per treballar en propostes i accions preventives i de sensibilització.
- Accions al voltant del dia mundial de la salut mental.

Dificultats en el camí:

- Molts serveis a la ciutat, s'han optimitzar recursos i derivacions
- Augment d'atencions en els diferent serveis

Reptes de futur: (que es planteja la Taula, objectius del 2024-2025)

- Seguir treballant des de les comissions en el desenvolupament d'accions preventives i de sensibilització.
- Elaboració del protocol de casos d'alta complexitat, amb tots els professionals implicats.
- Programar accions per a la setmana del dia mundial de la salut mental.

- **Grup impulsor de salut mental del Baix Llobregat**

  Núria Boquera, representant del Grup impulsor de salut mental de la comarca explica que van néixer en 2017 quan el Centre d'Estudis va fer jornada sobre diferents temes i va sorgir la necessitat de treballar aspectes de la salut mental. Són plataforma constituïda per gent diversa (del món sanitari, del municipal, de les entitats...) que no s'han constituït formalment. Han creat un dossier que n'estableix el funcionament i treballen per reflexionar, reivindicar i compartir idees.

2a part de la jornada: per a persones coordinadores de les Taules que ja estan en funcionament i per a persones de municipis i/o entitats interessades a tirar endavant algun tipus d'espai sobre salut mental al seu territori. Amb l'assistència de les coordinacions de les Taules actuals i representants de l'Agència de Salut Pública i dels ajuntaments d'Abrera, Begues, Castellví de Rosanes, Sant Feliu de Llobregat, Sant Vicenç dels Horts, Torrelles i Vallirana.

Treball en grup i discussió de propostes

Debat i reflexió entorn dels reptes comarcals respecte com treballar la salut mental a escala territorial des del model de les Taules de Salut Mental. Es comenta la importància de trobar un espai específic per a la salut mental, per tal que no quedi diluïda en les Taules de Salut. S'evidencia que molts dels temes que ocupen i preocupen en relació amb la salut mental són comuns a molts municipis, i la necessitat de compartir i de treballar de manera més conjunta i transversal. Així doncs, el Consell Comarcal aquí pot tenir un paper aglutinador.

La Diputació de Barcelona ofereix, en el seu catàleg de serveis als ajuntaments, l'opció de fer una diagnosi de salut mental del municipi i el pla d'acció corresponent, sempre que siguin més grans de 20.000 habitants (si són menors poden demanar-ho de manera mancomunada). També ofereixen formacions per solucionar reptes socials dels municipis.

Els Consells francesos tenen un model similar a les Taules de Catalunya, però en aquell cas es lideren sempre des de l'administració pública local.

Es dona importància a la formalització, sense presses, de la Taula de Salut Mental perquè s'incorpori a l'estructura administrativa de forma estable i quedi més blindada de cara a futurs canvis polítics.

Es comenta la rellevància de:

- Fitxar els acords de la Taula a través del pla municipal.
- Implicar totes les àrees de l'ajuntament.
- Crear vincle amb els agents del territori.
- Disposar d'un pla de comunicació intern i extern.
- Trobar un equilibri entre els professionals i la societat civil entre els integrants de la Taula, per la qual cosa caldrà, segurament, treballar l'apoderament.
- El model de Taula ha de ser de consens.
- Signar un full d'adhesió que comprometi simbòlicament la implicació dels agents.
- Implicar les associacions de familiars i primeres persones a la Taula.
- Cuidar els agents que hi participen i mantenir la motivació i la il·lusió.

Es debaten les opcions dels municipis més petits, entre la possibilitat de crear la Taula encara que sigui petita i l'inconvenient del fet que molts dels seus representants potser hauran de participar en diverses Taules de la comarca. Alguns municipis més petits es decanten per crear Taules mancomunades entre diferents municipis. Caldrà veure com es pot articular i quin paper hi pot tenir el Consell Comarcal.

Es cometen les dificultats de pressupost per a la secretaria tècnica i es valora l'opció d'aconseguir els recursos de manera externa o interna.

Es debat sobre l'excés o la manca de politització de la Taula. Des de Salut Mental Catalunya es proposa la creació d'una reunió institucional a l'any per traslladar les necessitats de nivell més tècnic al nivell més polític.

Es reflexiona sobre com trobar l'equilibri entre els participants provinents de les institucions, dels serveis i de les entitats, i sobre els agents que han de formar part de la Taula. És possible que a la realitat els serveis acabin tenint molt de pes i les persones amb experiència pròpia en salut mental i les famílies siguin sempre una minoria. Per la qual cosa és necessari treballar d'acord amb un model d'horitzontalitat des de l'inici de la Taula per igualar la veu de les primeres persones amb la de la resta d'agents.

Algunes idees de futur

- Crear una Taula de Salut Mental Comarcal els membres de la qual siguin representants de les Taules ja existents i també representants dels municipis sense Taula.
- Organitzar una jornada de bones pràctiques.
- Crear una Comissió de Salut Mental dins el Consell Comarcal.